

**Σχόλια επί του
ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ
«Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις»**

Δρ. Μάνος Κουτράκης
Βιολόγος & Ιχθυολόγος
Τακτικός Ερευνητής ΕΘΙΑΓΕ –Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας
Πρόεδρος Δ.Σ. Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Α.ΜΑ.Θ.

**Εκπρόσωπος του ΓΕΩΤΕΕ Αν. Μακεδονίας για την παρουσίαση
των γεωτεχνικών επιστημονικών θέσεων
στο Περιφερειακό Συμβούλιο ΑΜΘ**

ΓΕΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Το Ν/Σ για τη βιοποικιλότητα φέρεται να έχει ως σκοπό «την *αιεφόρο διαχείριση και αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας*», συμπληρώνοντας και βελτιώνοντας τον Ν. 1650/86 «*Για την προστασία του περιβάλλοντος*», 25 χρόνια μετά την έκδοσή του και περίπου 15 μετά την έναρξη εφαρμογής του (πρώτες ΕΠΜ, ορισμός περιοχών Natura, ν. 2742/99, κλπ).

Δυστυχώς όμως δεν φτάνει σε επαρκή εξειδίκευση έτσι ώστε να μπορεί να αποτελέσει πραγματικό εργαλείο, όπως είχε συμβεί και με τον Ν. 1650/86, ούτε καλύπτει τα κενά του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου, ούτε και παρεμβαίνει στην άρση των εμποδίων εφαρμογής της νομοθεσίας

Επίσης δεν συμπληρώνει, ούτε εξειδικεύει την ισχύουσα κύρωση της Σύμβασης για την Βιοποικιλότητα (ν. 2204/1994), ενώ συχνά αυθαιρετεί εις βάρος της (όπως και σε άλλα νομοθετήματα της υφιστάμενης νομοθεσίας) αγνοώντας τις διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδας (π.χ. διαφορετικό ορισμό, μη σύσταση γραμματείας για τη βιοποικιλότητα, αναφορά σε «αιεφόρο διαχείριση» και όχι «διατήρηση της βιοποικιλότητας», κλπ) αλλά και τις αρμόδιες ισχύουσες απόψεις.

ΕΙΔΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Άρθρο 4. Αντικατάσταση άρθρου 18 ν. 1650/1986

Τα Σχέδια Διαχείρισης, αν και έχουν βελτιωμένη στόχευση, ήδη προβλέπονταν από τον ν. 2742/99, και όμως στις περισσότερες προστατευόμενες περιοχές (ΠΠ), είτε δεν έχουν ακόμη εκπονηθεί, είτε δεν έχουν νομική ισχύ (ΠΔ).

Άρθρο 5. Αντικατάσταση άρθρου 19 ν. 1650/1986

§ 4α) Προστίθεται ορθά κατηγορία «Περιοχή προστασίας οικοτόπων και ειδών» (VI της IUCN- International Union for Conservation of Nature) που όμως εντάσσει ΟΛΕΣ τις περιοχές του δικτύου Natura (ΕΔΖ-Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και ΖΕΠ-Ζώνες Ειδικής Προστασίας) (4β). Η κατηγορία αυτή αφορά περιοχές οι οποίες, σύμφωνα με το νομοσχέδιο, αλλά και τις οδηγίες της IUCN, υπόκεινται σε ενεργό διαχείριση για τη διασφάλιση ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων και ειδών. Αυτό όμως δεν μπορεί να είναι αναγκαίο για το σύνολο των περιοχών καθώς προϋποθέτει ανθρώπινη παρέμβαση και ύπαρξη φορέα διαχείρισης, σύμφωνα με την IUCN.

Περιγράφονται Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΔΖ), ενώ σήμερα ισχύουν οι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ). Αυτό μάλλον αποτελεί απόπειρα να αντιμετωπισθεί η υποχρέωση, σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, οι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) να χαρακτηρισθούν ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) ως το 2012, όμως η προσέγγιση φαίνεται πρόχειρη καθώς λείπουν τα μέτρα διατήρησης που είναι αναγκαία (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ).

§ 7. Δίνεται η δυνατότητα εγκατάστασης ΑΠΕ σε ΟΛΕΣ σχεδόν τις περιοχές προστασίας (διευρύνοντας την έννοια του ν. 3851/2010) ενώ έχουν τεκμηριωθεί οι επιπτώσεις που μπορεί να έχουν τα Μικρά Υδροηλεκτρικά (ΜΥΗΕ) σε ορεινά τμήματα ποταμών προστατευομένων περιοχών (βλέπε σχετικό έγγραφο ΓΕΩΤΕΕ Αν. Μακ. προς ΥΠΕΚΑ). Προτείνεται η υιοθέτηση των προτεινόμενων δράσεων από τα Διαχειριστικά Σχέδια των περιοχών αυτών.

Άρθρο 6. Αντικατάσταση άρθρου 21 ν. 1650/1986

§ 5. Θετική είναι η αναφορά στην τροποποίηση του Ν/Σ όπου προβλέπεται μέγιστος χρόνος 2 έτη για την υλοποίηση ΠΔ όταν υπάρχουν ΕΜΠ (σημαντικό για τα Εθνικά Πάρκα της ΑΜΑΘ που δεν έχουν ακόμη ΠΔ) (Ομιλία Υπουργού ΠΕΚΑ 7/2/2011 στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής).

Άρθρο 7. Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών. Τροποποίηση των άρθρων 15 και 17 του ν. 2742/1999

§ 2. Η θεσμοθέτηση Διευθύνσεων Συντονισμού ΠΠ σε επίπεδο Αποκεντρωμένης Διοίκησης είναι θετική καθώς σήμερα δεν είναι ενιαία η αντιμετώπιση των ΦΔ ΠΠ και των προβλημάτων τους.

Θετική επίσης κρίνεται και η θεσμοθέτηση «αμισθί» Συμβουλευτικής Επιτροπής (όπως ήδη λειτουργεί στους ΦΔ για τα ΔΣ και τις ΕΕ) και η υποστήριξη των ΦΔ στην ΓΔ Περιβάλλοντος ΥΠΕΚΑ (§ 6) χωρίς όμως να προβλέπεται αντίστοιχη χρηματοδότηση των ΦΔ μετά τη λήξη του ΕΠΕΡΑΑ (2015) (βλέπε και άρθρο 17).

Άρθρο 9. Ρυθμίσεις για την προστασία και διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Natura 2000

Οι περιοχές Natura θεσμοθετήθηκαν από το 1996 (164 περιοχές από τις οποίες 29 ΖΕΠ) & 1997 (81 περιοχές από τις οποίες 23 ΖΕΠ) μέχρι σήμερα.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο καταδίκασε δυο φορές την Ελλάδα (2007, 2008) για «ανεπαρκή προστασία των προστατευόμενων περιοχών ΖΕΠ», γεγονός που συνιστά παραβίαση της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.

Στις 17/2/11 σε συνάντηση μεταξύ των εκπροσώπων των Ελληνικών αρχών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με στόχο την επισκόπηση της εφαρμογής της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας, η Ελλάδα δεσμεύτηκε «να εφαρμοστεί με συνέπεια και άσκηση ελέγχου η νομική προστασία των ΖΕΠ» καθώς, βάσει των στοιχείων που τηρεί η Ε. Επιτροπή για τις υποθέσεις που εκκρεμούν στον τομέα του περιβάλλοντος, κατατάσσουν τη χώρα μας στην 3η χειρότερη θέση, στον πίνακα επιδόσεων εφαρμογής του κοινοτικού περιβαλλοντικού δικαίου, μεταξύ των 27 κρατών-μελών της Ε. Ένωσης. Επομένως είναι αναγκαία η ύπαρξη κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου το οποίο με την βοήθεια και γεωτεχνικών επιστημόνων (που δυστυχώς λείπουν τόσο στην ΚΥ όσο και σε περιφερειακές υπηρεσίες του ΥΠΕΚΑ) θα μπορεί να σχεδιαστεί και να εφαρμοστεί με συνέπεια.

Παρόλα αυτά:

Στην § 1 αναφέρεται:

«γ) Απαγορεύεται η αλιεία με δίχτυα τράτας, δράγες, πεζότρατες ή παρόμοια δίχτυα και με στατικά δίχτυα πάνω από κοραλλιογενή ενδιαιτήματα και ασβεστοφυκικούς βυθούς»

Το Ν/Σ δηλαδή εισάγει ρυθμίσεις που η υφιστάμενη νομοθεσία (Κανονισμός 1967/2006 για τη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων της Μεσογείου) ήδη επιβάλλει για το σύνολο της επικράτειας και όχι μόνο για τις περιοχές του δικτύου και μάλιστα με πιο σαφείς, συγκεκριμένες και ειδικές διατάξεις, άμεσα εφαρμοστέες.

Στην § 2 αναφέρεται:

«α) Στα γήπεδα που βρίσκονται εκτός των εγκεκριμένων σχεδίων πόλεως ή εκτός των ορίων των οικισμών, οι οποίοι υφίστανται νομίμως προ του 1923, ή εκτός των ορίων των οικισμών με πληθυσμό μέχρι 2.000 κατοίκους, σε Ε.Ζ.Δ. και Ζ.Ε.Π., το ελάχιστο όριο αρτιότητας και κατάτμησης των γηπέδων ορίζεται σε 10.000 τ.μ. Δεν εφαρμόζονται κανενός είδους σχετικές παρεκκλίσεις».

«β) Το πιο πάνω καθοριζόμενο ελάχιστο εμβαδόν γηπέδων δεν ισχύει για την ανόρυξη φρεάτων, την κατασκευή αντλητικών εγκαταστάσεων, μικρών γεωργικών αποθηκών και υδατοδεξαμενών και την εγκατάσταση συνοδών έργων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ».

Η παραπάνω παράγραφος άλλαξε με το σκεπτικό: «η κατάτμηση και η αρτιότητα για τη δόμηση παραμένει στα 10 στρέμματα. Μοναδική επιτρεπόμενη παρέκκλιση είναι η δόμηση στα ήδη άρτια οικοπέδα των 4 στρ. που έχουν ήδη καταταμθεί κατά την ψήφιση του παρόντος νόμου» (Ομιλία Υπουργού ΠΕΚΑ 7/2/2011 στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής).

Η πρόταση δεν έγινε δεκτή.

§5. Εντάσσεται τροποποίηση που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και για Σχέδια Πόλης: Στις ΕΖΔ και τις ΖΕΠ, εκτός οικοτόπων προτεραιότητας, μπορεί κατά περίπτωση να επιτραπεί η χωροθέτηση έργων και σχεδίων των οποίων οι επιπτώσεις έχουν εκτιμηθεί ως σημαντικές στην αντίστοιχη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, μόνον εάν, στη βάση επαρκούς τεκμηρίωσης, αξιολογηθούν ως επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος για την εθνική οικονομία, δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική λύση και έχουν προβλεφθεί ικανά για την περίπτωση αντισταθμιστικά μέτρα ώστε να διασφαλισθεί η συνολική συνοχή του δικτύου προστατευόμενων περιοχών Natura 2000.

Για τις παραπάνω Προστατευόμενες Περιοχές, «επί της αρχής» είναι αναγκαίος ο περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης, για την μείωση των προβλημάτων που έχουν δημιουργηθεί σε αυτές, με παράλληλη όμως πρόβλεψη της δυνατότητας επέκτασης των Σχεδίων Πόλης με υλοποιήσιμες διαδικασίες σε εύλογο και καθορισμένο χρόνο, ενώ θα μπορούσε και να προβλεφθεί και μεταβατική περίοδος για την εφαρμογή του σχετικού άρθρου.

Επίσης στις περιπτώσεις που θα απαιτηθεί να περιοριστεί η δόμηση σημαντικά θα μπορούσε να θεσπιστεί ταυτόχρονα κάποιου είδους αποζημίωση ή κίνητρα για την ανάπτυξη συμβατών δραστηριοτήτων (π.χ. γεωργικές ή κτηνοτροφικές όπου αυτές επιτρέπονται). Σε αυτή την κατεύθυνση θα μπορούσε να βοηθήσει, αν εξειδικευθεί, η νέα § 9 του άρθρου 22 (βλέπε παρακάτω).

Στο Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης που περιλαμβάνει 2 περιοχές ΤΚΣ και 2 ΖΕΠ (Δέλτα Νέστου & Βιστωνίδας-Λιμνοθαλασσών Θράκης), όπου ΤΚΣ και ΖΕΠ σχεδόν αλληλοκαλύπτονται, οι ήδη θεσμοθετημένες ζώνες της ΚΥΑ 2008 (Α' & Β') όπου δεν επιτρέπεται η δόμηση, υπερκαλύπτουν τις περιοχές Natura (εκτός από δυο σημεία εκτός παράκτιας ζώνης, βόρεια της Κεραμωτής και ανατολικά της Βιστωνίδας).

Οι υπόλοιπες περιοχές μπορούν να ελεγχθούν από την ιστοσελίδα της ΕΕ "Natura 2000 viewer" (<http://natura2000.eea.europa.eu/>).

Άρθρο 13. Ειδικές ρυθμίσεις για την προστασία του φυσικού χώρου

§2. Θετική η αναφορά, αν και πολύ γενική, σε «..όσον αφορά τον παράκτιο χώρο, το ΥΠΕΚΑ εκδίδει οδηγίες προς τις αρμόδιες αρχές για την εφαρμογή των αρχών της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιας Ζώνης, σύμφωνα με τις υποδείξεις της σύστασης 2002/413/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (L 148)»

Άρθρο 16. Τροποποίηση άρθρων 22 και 28 του ν.1650/1986

Ένα από τα σημαντικότερα άρθρα που περιλάμβανε ο ν. 1650/86 και αφορούσε την πρωτογενή παραγωγή στη χώρα μας ήταν το άρθρο 22 όπου περιγράφονταν η ανάγκη αποζημίωσης για ζημιές που προκαλούνται από είδη της άγριας πανίδας με σκοπό να μειώσει τις «συγκρούσεις» των παραγωγών (ψαράδων, κτηνοτρόφων, κλπ) με τα είδη αυτά. Το άρθρο αυτό ΠΟΤΕ δεν εφαρμόστηκε, τουλάχιστον όσο αφορά την παράκτια αλιεία (δελφίνια,

φώκιες), τις λιμνοθάλασσες (κορμοράνοι, πελεκάνοι) και τους μυδοκαλλιεργητές (θαλάσσιες χελώνες):

«3. Για υλικές ζημιές που προκαλούνται σε γεωργικές, κτηνοτροφικές ή άλλες αγροτικές εκμεταλλεύσεις ή εγκαταστάσεις ή σε αλιευτικά εργαλεία από είδη της άγριας πανίδας που έχουν χαρακτηριστεί, ..., ως σπάνια ή απειλούμενα με εξαφάνιση, μπορούν να χορηγούνται, ..., αποζημιώσεις, επιδοτήσεις, ή άλλες κατά περίπτωση παροχές. Η εκτίμηση των ζημιών γίνεται από αρμόδιες υπηρεσίες του Υπ. Γεωργίας...»

«4. Με ΠΔ που εκδίδεται με πρόταση των Υπ. Οικονομικών, Γεωργίας και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά...»

Τώρα προστίθεται μια ακόμη παράγραφος, αλλά ΔΕΝ γίνεται καμία προσπάθεια βελτίωσης/εξειδίκευσης (π.χ. ένταξη στο πράσινο ταμείο) ώστε να γίνει δυνατή η εφαρμογή του άρθρου που θα μπορούσε να βοηθήσει πραγματικά τους παραγωγούς:

«9. Με πρόταση των Υπουργών Οικονομικών και ΠΕΚΑ, εκδίδεται ΠΔ για τη θεσμοθέτηση οικονομικών κινήτρων για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, στα οποία περιλαμβάνεται, ενδεχομένως, και σύστημα ανταποδοτικών οφελών ως κίνητρο σε ιδιώτες ή τοπικές κοινωνίες για τη διατήρησή τους, με στόχο την αναγνώριση της αξίας των υπηρεσιών και των λειτουργιών που προσφέρουν τα οικοσυστήματα, ειδικότερα όταν διατηρούνται σε ικανοποιητική κατάσταση».

Άρθρο 17. Επιστημονική Έρευνα

§3. Θετική η αναφορά σε: «Εθνική απογραφή βιοποικιλότητας ανά δεκαετία» και «Σχέδια επιστημονικής παρακολούθησης σημαντικών οικοτόπων και ειδών» καθώς η Ελλάδα ακόμη ΔΕΝ έχει ούτε την σημερινή κατανομή των παραπάνω ειδών.

§4. Η αναφορά όμως σε αδειοδότηση της επιστημονικής έρευνας για το ΣΥΝΟΛΟ των ΠΠ από το ΥΠΕΚΑ αναμένεται να καθυστερήσει ή και να εμποδίσει σε κάποιες περιοχές την έρευνα.

Το Ν/Σ δίνει σοβαρές αρμοδιότητες στους Φορείς Διαχείρισης Προστατευομένων Περιοχών (σε διάφορα άρθρα του, π.χ. όρια ΠΠ), όμως οι ΦΔ δεν μπορούν να ανταποκριθούν σε αυτά τα καθήκοντα καθώς δεν διαθέτουν μόνιμο προσωπικό.

Άρθρο 20. Εξουσιοδοτικές Διατάξεις

§3. Θετική η αναφορά σε: «σχέδια ανάκαμψης για τα άκρως μεταναστευτικά είδη θαλάσσιων ιχθύων» όπως το Χέλι καθώς ήταν ήδη υποχρέωσή μας σε εφαρμογή Ευρωπαϊκού Κανονισμού (1100/2007).

§5. Δεν είναι κατανοητή η αναφορά: «καθορίζονται ειδικοί όροι διαχείρισης και απόρριψης του έρματος των πλοίων για τον περιορισμό της εισαγωγής εισβαλλόντων ξενικών ειδών θαλάσσιας πανίδας και χλωρίδας και μικροοργανισμών, σύμφωνα τη Διεθνή Σύμβαση για τον Έλεγχο και τη Διαχείριση των νερών έρματος και των κατακαθισμάτων πλοίων του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΙΜΟ), η οποία δεν έχει κυρωθεί από την Ελλάδα.»

Άρθρο 29, παράγραφος 5:

Η Δασική Υπηρεσία είναι η μόνη πλήρως οργανωμένη και άρτια δομημένη υπηρεσία που ασχολείται με το φυσικό περιβάλλον και «λείπει» από αυτό το Ν/Σ.

Στην ομιλία Υπουργού ΠΕΚΑ 7/2/2011 στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής έγινε μια προσθήκη στο σχέδιο νόμου, η οποία αφορά τους δασικούς χάρτες: *στις περιπτώσεις όπου η Δασική Υπηρεσία έχει διαφορετική άποψη από εκείνη των δικαστηρίων,.. ο Γ.Γ. Αποκεντρωμένης Διοίκησης θα προσφύγει υποχρεωτικά ενάντια στον δασικό χάρτη, ώστε να επανεξεταστεί από τις αρμόδιες Επιτροπές Εξέτασης Αντιρρήσεων ο χαρακτήρας της έκτασης, εφόσον κατά τη δασική υπηρεσία πρόκειται για δασική έκταση.*

